

DISPUTATIO X.
Centuriæ Quartæ

QUÆSTIONUM

ILLUSTRIUM PHI-
LOSOPHICARUM

In Inclitâ VVitebergensi Academiâ

Proposita

PRÆSIDE

M. Jacobo Martini

Logices Profefs. Publ.

RESPONDENTE

FRIDERICO LENTIO

VVitebergensi,

*Ad diem 10. April. horis à 6. matuti-
nis in auditorio collegij veteris.*

WITEBERGÆ,
Excudebat Martinus Henckelius,
Sumptibus Pauli Helvvigij Bibliop. Anno

M. DC. VIII.

1717
C. 1000

QUESTIOMNIUM

ILLUSTRISSIMO P. H. I.

1717

1717

1717

1717

1717

1717

1717

1717

1717

1717

1717

1717

1717

1717

1717

1717

1717

1717

1717

1717

QUÆSTIO I.

Cum in demonstratione medium sit causa majoris, in quonam genere causarum sit causa?

Vattuor + esse causarum genera docet Arist. li. 1. 2. post. anal. c. 11. 2. Phys. c. 3. § 28 a. Meta. c. 3. Materiam, Formam, Efficientem & Finem. Qua igitur ex his medium esse possit queritur. Philosophus 2. post. c. 11. §. 48. & 2. ph. §. 70. omnibus id demandat officij. Cujus sententiam hac in questione etiam nos sequimur. Ad materiam + igitur quod adinet, definimus eam ex Arist. 2. post. l. d. Id, quo existente necesse est hoc esse. Dispiciendum autem hic nobis erit, in qua significatione sumat materiam Aristoteles; non in propria; investigat enim affectionum & accidentium medium, quod materia proprie sic dicta minime esse potest, accidentia n. materia ex qua carent. Scal. exer. 298. sect. 16. & exer. 325. f. 2. Cum tamen interim illis non denegemus materiam in qua, seu subjectum, in quo inhereant, Picol. in comm in 2. phys. §. 19. qua ipsa quoq; materia medij vicem in demonstratione subire haut potis est; subjectum enim est, & minor terminus in ea; exempli gratia, homo est materia risibilitatis in qua; ibi risibilitas per hominem demonstrari non potest, sed ipsa demonstratur de homine. Dicimus igitur cum Zab. lib. 2. de medio demonst. c. 6. Crellio lib. 1. part. prop. c. 11. Regio disput. log. lib.

lib. 5. q. 6. conclus. 6. Materiam hic ab Aristotele improprie sumi, pro huiusmodi causa, quae cum adfectione seu predicato in eodem sit subiecto, ita tamen, ut eius essentia extra sui effectus essentiam esse intelligatur, quae causa vel ipsa subiecti differentia est, vel accidens aliquod eam proxime consequens. Omnia enim accidentia, quae ab huiusmodi causa interna fluunt in suo subiecto semper inhaerent, ab eoque separari nequeunt, (posita enim propria causa ponitur effectus) unde fit, ut e necessitate materia producta dicantur. Fuit + materia, sequitur Forma quam definit Phil. 2. post. c. 11. & Metaph. c. 3. 2. Phys. T. 28. λόγος τῆς ἡύειαι. Sumimus iterum hanc causam non proprie, seu pro altera parte compositi: sic namque medium esse non potest, idem siquidem per idem probaretur: sed nobis hoc in loco est vel ipsa definitio tota, quae Logici forma est, Ari. 7. Met. c. 4. & 5. Bellovis. tract. 2. c. 242. vel potissima eius parte, quae perfectam accidentis definitionem constituit. Ex dictis etiam patet, formam esse commune receptaculum omnium reliquarum causarum, & recte dici omnem demonstrationem potissimam per causam formalem fieri, licet ea sit vel ex materia necessitate, vel ex efficiente & fine. Patet etiam hoc ex Arist. 2. post. c. 11. ubi collationem causarum instituens formam silentio praeterit & trium tantum mentionem facit, in eodem etiam capite singularum causarum exempla adferens formalis adtulit nullum, tacite innuens quodlibet causae genus vicem formalis in demonstratione obire posse. Zabar. lib. 2. de medio demonstr. c. 6. & in comment. in post. anal. in T. 49. & 51. Crel. lib. 1. part. prop. c. 11. & in comment. in 2. post. anal. c. 11. p. 134. Tertia + causa est Efficiens, quae primum movet. Philos. 2. post. c. 11. 2. Phys. c. 3. T. 29. & c. 7. T. 72. & Metaph. c. 3. d. Meta. c. 2. Hoc genus causae magis proprie accipit veritatis Praeceptor, ut ex definitione patet. Adnotandum hic venit demonstrationes ex hac causa formulis syllogisticis haut facile se submittere.

re, 118.

re, ut notat Zab. lib. 2. de proposit. necessar. §. 17. Ideo q. non
omnis habentia causam effectricem ex ea demonstrari possunt.
Idem lib. 2. de medio demonst. c. 10. Quarta & ultima cau- 5
sa est Finis, quem definit Arist. li. 2. post. c. 11. 2. Physic. 3. T. 29.
item c. 7. T. 69. & 74. in Metap. c. 3. Cujus gratia aliquid fit.
Hanc causam itidem in proprio suo significato sumit Aristote-
les. Observanda hic duo sunt. 1. mutuum esse hujus causa cum
efficiente secundaria nexum. 2. demonstrationem finalem non
habere locum, ubi effectus non propter aliud, sed propter se, pro-
ducitur. Vid. Zab. loco citato. Manifestum igitur ex haec- 6
nus dictis evadit, nullam omnino causam à demonstratione ex-
sulare, sed quamlibet modo explicato locum sibi vindicare in
ea. Patet etiam eas ad tres potissimum classes revocari posse,
ad internam continentem materiam & formam, qua & alias à
Scholasticis Efficiens per emanationem dicitur, efficientem ex-
ternam, & finem.

QUÆSTIO II.

An materia in suo esse dependeat à for-
mâ; & vicissim forma à ma-
teriâ?

Antequam & ad sequentia descendamus, status questionis
rite informandus erit. Non enim quarimus hic de esse apti-
tudinali (ut vocant) cuiuslibet enim talis dependentia tam mate-
ria à forma ut causa sua formali aptitudinali, quam forma à
materia ut causa sua subjectiva potentiali, patet. Fons lib.
5. Meta c. 2. quest. 3. art. 1. nemoq. eam negare poterit, nisi forte
etiam negabit, omnem propensionem materia ad formam &
proinde adpetitum ejus cum Avicenna & Scaligero exer-
citat. 17. & 61. sect. 1. contra Aristotel. lib. 1. Physic.
9. T. 81. materiam tanquam turpe pulchrum, feminam marem.

A 3

for-

formam appetere adferentem. Sed † hic potissimum cardo
questionis voluitur: An materia in suo esse actuali, di-
stincto ab actuali esse formæ pendeat à forma tanquã
à vera causa talis esse; & vicissim forma à materia aut
in fieri solùm, aut in conservari solùm, aut in fieri &
3 conservari simul? Vbi † nos antequam ulterius pergamus
distinguiamus formas: alias enim dicimus esse substantiales,
4 alias accidentales. Bellovis. tract. 2. c. 242. Formas † sub-
stantiales quod respicit, dicimus materiam pendere ab ijs, in suo
esse actuali, tam in fieri quàm in conservari. Rationem adfer-
tionis nostræ adferimus hanc: Quodcũq; per se existere non potest
ab alio existentiam accipiat necessum est: sed materia per se ex-
sistere naturaliter non potest. Zabara. lib. 2. de prima rer. mat. c.
5. Soar. disp. 15. sect. 8. dist. 9. pura quippe potentia. Arist. 2.
Phys. c. 1. §. 11. lib. 1. de gener. & corrup. c. 3. T. 11. lib. 2. de ani.
c. 1. Par. 2. Met. c. 2. Illud à quo pendet aliud esse non potest
quàm forma, ab illa enim omnis operatio in materia ipsaq; dat
esse rei & quidditatem. Bellovis. tract. 2. c. 7. Vnde etiam Di-
vino divinum quoddam bonum dicitur. 1. ph. T. 81. Hacten-
5 nus † de dependentia materia à formis, consequens est ut dica-
mus de dependentia formarum à materia; quas tam in fieri
quàm in conservari ab ea pendere adseveramus. Dd. Conn.
lib. 1. ph. c. 9. q. 6. art. 1. Zab. in com. in lib. 1. Arist. de anima.
T. 14. Picc. lib. 2. de prima rer. mat. c. 12. Bellovis. tract. 2. c.
13. Nulla enim forma nunquam producta est, nisi in mate-
ria, neq; ullam sine materia existere posse naturaliter, docet ex-
perientia. Scal. exer. 307. §. 27. Soar. tom. 1. disp. 15. §. 9. distin. 1.
6 De dependentia † autem materia à formis accidentalibus con-
trarium dicendum planè est, cum nulla materia seu subjectum,
pendeat à sua forma accidentali, tanquam à causa simpliciter.
Ratio nostram confirmans sententiam hac est; quod materia
seu omne subjectum in suo esse actuali precedat esse actuale for-
ma ac-

ma accidentalis. Scal. l. d. Zab. lib. de const. scient. nat. c. 6. Ac-
cidentia ꝛ autem in suo esse actuali penitus dependent à mate- 7
ria, neqꝫ extra eam aut fieri aut conservari possunt naturaliter.
Essentia enim eorum in inhaerentia consistit. Arist. d. Metaph.
c. 30. Scal. exer. 10 Zab. lib. 2. de prima rer. mat. c. 17.

QÆSTIO III.

Quid sit formam educi de potentia materia?

Non ꝛ multum jam laborabimus in confutatione senten- 1
tia Anaxagora illius Clazomenij, Philosopho lib. 1. ph. ꝛ Plu-
tarch. li. 1. de plac. Phil. c. 3. testantibus, formas actu in materia
latitare statuentis, cum ea stante nihil prorsus de novo genera-
retur, materiaqꝫ uno ꝛ eodem actu multis informaretur for-
mis, quæ tamen omnia è Philosophia saniori à veritatis Præce-
ptore explosa, sunt ꝛ relegata. Negꝫ ꝛ moramur hic Ma- 2
giram, qui lib. 1. physiol. suæ c. 3 formas ex temperatis potius ori-
ri qualitatibus autumat; Charybdin enim dum vitare studet
in Scyllam incidit, formasqꝫ materiatas, si è potestate materia
educerentur, se vasuras metuens (frustra tamen ut infra declara-
bitur) ex accidente substantiam fieri posse concedit, quod tamen
ipse Magirus eodem in capite regeit, mille accidentia unam sub-
stantiam constituere non posse adseverans; Dictatorqꝫ noster
impossibile iudicat, 1. phys. c. 6. T. 57. Qualitates autem acci- 3
dentia esse quis negat? Nec ꝛ est quod audiamus hic Scali-
gerum exer. 6. s. 2. ꝛ 5. formas è potentia materia non educi,
sed in eã induci contendentem, hæc enim sententia si procederet, o-
mnino sequeretur, formas per se ꝛ extra materiã productas ex-
trinsecus adjungi materia, quod tamen falsum, non dico absur-
dum est. Perer. lib. 5. ph. t. 8. Sed ꝛ breviter nostram expli- 4
cantes mentem, dicimus formam educi de potentia materia ni-
hil esse.

hil esse aliud, quàm dependere eam à materia in fieri & in esse.
Bellovif. tract. 2. c. 13. Sive id fiat per transmutationem, ut
in formis substantialibus, sive alio modo, ut in accidentalibus.
Fons lib. 5. Metaph. c. 2. q. 4. Duae & siquidem requiruntur
conditiones, ut forma aliqua de potentia materiae educta dici
possit; una ut ad id non solum obedientialis, sed & naturalis
potentia insit subjecto, altera, ut id, quod educitur, sine talis sub-
jecti adminiculo neq; fieri neq; permanere queat. De Conn.
6 lib. 1. ph. c. 9. q. 12. art. 5. Vnde & optimè Thomas part. 1. q.
19. art. 2. Educi de potentia materiae nihil est aliud, quàm fieri
7 jam actu quod prius erat in potentia. Modum & ergo exa-
ctius si cupis, sic habeto; omnes forma latitant in potentia ma-
teria (quae potentia nihil est aliud, quàm propensio ad formam
indistinctè Zab. lib. 1. de materia prima c. 10.) de eaq; postmo-
dum per varias alterationes, ab externo agente profectas, po-
tentiam materiae univèrsalem ad particularem restringentes,
educuntur, id est, materia quae per se apta nata est ad omnes for-
mas in differenter suscipiendas, ad unam tantum restringitur
8 & determinatur. Picol. lib. 1. de creat. c. 5. Sed & times for-
te an cum Magiro loco supra citato, formas, si ita de potentia
materiae educerentur, materialis fore, definitionemq; Philoso-
phi lib. 1. ph. c. 5. T. 42. traditam, ubi principia ex se invicem
fieri negat, ruituram. Frustra tamen utrumq; diligentius
namq; rem inspicias, videbis q; fieri ex materia, ut ex parte con-
stituente & de ejus potentia educi, esse diversissima, hoc enim
forma sine ulla absurditate adtribui potest, illud (de quo etiam
loquitur Philosophus d. l. simplex omnisq; compositionis ex-
pers forma planè respuit. Latè & eruditè tractat hanc quæ-
stionem satis difficilem, Suarez tom. 1. disputat. 15.
sect. 2.

Quæ.

QVÆSTIO IV.

An accidens producere possit substantiam?

Tres ꝛ potissimum hac de re Philosophorum sunt sententia. 1
 Prima, quæ est Perer, lib. 8. phys. c. 10. & 11. & aliorum quorundam, tantam vim attribuit accidentibus, ut dicat, ea propria & peculiari vi substantia productionem attingere posse. Quam suam opinionem ista adstruere conantur. Omnis substantia generatur per actionem; sed omnis actio est inter contraria, quæ non nisi accidentia sunt substantia enim nihil contrarium. Arist. in Categ. substant. & 5. phys. c. 2. T. 10. Idem suo calculo comprobare videtur Philos. lib. 1. de sens. & sensili c. 4. ubi inquit, ignem non agere, quatenus ignis, sed quatenus calidus est. Sed ꝛ nimis hac opinio à scopo veritatis aberrat, Si 2
 enim accidens propria sua vi substantiam producere posset, 1. sequeretur causam aliquam posse producere effectum se nobiliorum. 2. Adimeretur formis substantialibus omnis actio; quod expresse pugnat cum Philosopho, qui passim in suis scriptis formam principium activum indigitat, ut; 2. de generat. & corr. c. 4. T. 53. 2. & de ani. c. 4. T. 36. & 37. 3. Corpora naturalia non amplius essent productiva similium, sed omnia fierent ab accidentibus; quo tamen absurdo quid absurdius? Secunda ꝛ opinio est Scoti & ejus sectatorum, in defectu peccantium, qui censent, accidens nullam planè vim substantiam producendi possidere, sed eam à substantia immediate produci: Pro qua opinione ex alijs hoc potissimum pugnat argumentum. Si substantia non producit aliam substantiam, nulla dabitur generatio univoca. Univocatio siquidem generationis consistit inter formam quæ generans generat, & inter eam, quæ genitum conficitur. Verum ꝛ etiam hac sententia ad veritatis trutinam appensa & 4
 B exami-

examinata consistere minimè potest. Quoniam enim omne
agens proximum cum eo, quod patitur, simul esse debet, ab eo q̄
non distare, Arist. 7. ph. c. 2. T. 10. forma solis productio mine-
ralium imputanda haut erit, utpote, qua ab his inferioribus lon-
gissimè distat, neq̄ ullum aliquod, per semen generans, sibi simi-
le generabit; vivens enim quando ex suo semine generatur ali-
quid, ut existat, necessarium non est, tantum abest, ut eius
forma simul sit cum eo, quod generatur. Tertiam † inter pra-
dictas medium tenentem, statuunt Thom. part. 1. quaest. 45.
art. 3. ad 3. & 4. & quaest. 115. art. 1. ad 5. Fons. lib. 5. Metaph.
c. 3. q. 6. Dd. Conn. lib. 2. phys. c. 8. quaest. 8. Suarez. tom. 1.
disp. 18. sect. 2. Tol. lib. 2. de an. q. 1. Scal. exerc. 6. s. 22. &
pene omnes nostro seculo Philosophi, qua est, Accidentia produ-
cere substantiam, vi quidem non propriâ, sed alienâ à substantia
nimirum acceptâ. Quam sententiam, quippe verissimam, etiam
nos ambabus amplectimur ulnis; ad eam q̄ comprobandam has
adducimus rationes. I. Substantia aut producitur ab acciden-
te vi propriâ, aut ab alia substantia immediate, aut denique
ab accidente agenti per vim substantiâ; sed neq̄ accidens solum,
neq̄ substantia sola hoc prestare possunt, ut ex precedentibus
constat; manet ergo, quod fiat hoc ab accidente agente in vi
substantiâ. II. Omnis substantia agit per motum, motus est
accidens; E. omnis substantia agit per accidens. III. Cum hæc
nostra sententia facit etiam Philosophus, passim hoc innuens, ut
5. phys. c. 7. T. 10. & lib. 1. de generat. & corrupt. c. 7. T. 50. Vbi
dicit, omnem actionem esse inter contraria; substantia autem
nihil est contrarium per se, sed tantum per accidens. Ad ar-
gumenta † adversarum partium quod adinet, respondemus ad
prioris opinionis rationem illam nihil probare, quam accidens
concurrere etiam ad productionem substantiâ quod nos ultro
largimur. Locus Arist. ut contra nostram aliquid inferat sen-
tentiam, tantum abest, ut eam potius confirmet & corroboret:
ignis

ignis, sed quatenus calidus, id est, ignis non immediato producit
alium ignem, sed per calorem. In secunda + sententia argu-
mento, negamus, univocationem generationis consistere in co-
e productum simile sit agenti proximo, quo generans ut instru-
mento utitur, sed ut agenti principali & principali, sic q. ipso ge-
neranti assimilatur.

Q U Æ S T I O V.

An cœlum sit dissolubile, & quomodo ali-
quando dissolvendum?

Duo + habet membra hac quaestio, de quibus singulis or-
dine. primum quod respicit, dicimus Cœlum eadem ratione
inturiturum qua Cœpit, Perer. lib. 15. ph. c. 4. Cœpit autem
modo non naturali, sed super naturali seu creatione, uti sacra te-
stantur pagina. Tribuimus ergo cœlo potentiam ad dissol-
vendum non naturalem, quam in cœlo non esse, testatur experi-
entia, ultiam unquam in cœlo mutatione facta negans Dd. Con.
lib. 1. de cœlo. c. 3. q. 1. art. 2. Soar. tom. 1. disp. 13. sect. 11. distinct.
13. Valles. de sacra Phil. c. 51. sed obedientialem, quam vocant.
Esse enim habet à Deo dependens ab eo quippe creatum; omne au-
tem dependens ab eo, à quo dependent in nihilum redigi posse ne-
mo negat. Scal. exerc. 61. sect. 5. Valles. l. d. De + altero au-
tem membro An sc. cœlum dissolvendum secundum sub-
stantiam, an verò secundum qualitates tantum? variè
disquiritur. Nostrorum Theologorum communis & verissi-
ma est sententia, cœlum non tantum secundum qualitates, sed
substantiam & essentialiter interiturum. Cui sententia etiam
subscribere nos cogunt multa & evidentissima scriptura testi-
monia; Inter quæ non ultimum meretur locum illud, quod dici-
tur, Psal. 102. v. 27. Cœli peribunt tu autem permanes.
Sic Esa. c. 6. v. 77. inquit Deus, ego creo novū cœlū & novā terrā

& non erunt in memoria priora. Idem quoque clarius dicit
Johannes in Apoc. c. 21. v. 1. inquit, primum coelum &
primam terram abiisse & mare jam non esse. Testatur
hoc etiam Petrus in epist. 2. c. 3. v. 10. & 11. ubi dicit Coelum
& terram transitura, omniaque opera, quae in ipsis sunt
3 solvenda, dissolvenda & exurenda. Plura testimonio sa-
cris omittimus, cum ex his veritas satis pateat. Aliqua igitur contra-
ria factionis argumenta examinemus. 1. Protrahunt locum ex Eccl.
c. 1. v. 4. ubi dicitur, generatio advenit, generatio praeterit
terra stat in aeternum. Item lib. allegato c. 3. v. 14. Didici
quod omnia opera quae fecit Deus, perseverent in aeter-
num. 2. Urgent locum qui habetur. 1. ad Cor. c. 7. v. 31. 2. Vbi Pau-
lus ait, praeterit figura huius mundi: Si ergo inquit, fi-
gura huius mundi tantum praetereat, non ipse mundus interi-
bit. 3. Timplerus in Phys. suagen. c. 3. q. 19. ita argumen-
tatur; quomodo mundus interijt per diluvium, ita etiam inter-
ibit per incendium; sed mundus per diluvium non interijt es-
sentialiter: E. neque essentialiter interibit per incendium. Ad
loca ex ecclesiast. quod attinet aeternum dicitur dupliciter. 1.
proprie pro eo, quod sine proorsus caret, opponitur quod finito. 2. Im-
proprie pro eo, quod longo durat tempore, opponitur quod brevi, ut
notant Valles. de sacra Phil. c. 6. B. Hunnius. de predest. in
qua significatione etiam hic usurpatur. II. Locus, quem ex Pau-
lo adtulerunt hic non quadrat, loquitur enim ibi Apostolus tan-
tum de consuetudine vitae & usu rerum instar umbrae praeter-
euntium & evanescentium. III. Ratio Timpleri nullius pla-
ne est momenti & ex pluribus falsis ac absurdis contexta. 1.
namque falsissimum est hoc, quod dicit, mundum interijisse per di-
luvium. Deinde quoque si verum est, mundum ita interitu-
rum per incendium in extremo die, uti factum est per diluvi-
um, sequeretur post extremum diem futura & remansura omnia,
quae post diluvium remanserunt, quod est diametro cum omnibus,
quae

quæ in sacris litteris dicuntur de vita altera & aeterna pugnat;
quibus tamen contrariari quid magis impium!

QUÆSTIO VI.

An color apparens & lumen in aliquo
differant?

Dd. Conimb. † in negativam abeunt sententiam, lib. 2. de ¹
anima c. 2. q. 2. art. 2. hac moti ratione, quod istiusmodi colores
secundum diversum aspectum, distantiam & situm ad corpus
luminosum variè se visui representent. Nobis † autem adfirma- ²
tiva magis arridet propter has causas. 1. Si color apparens
& lumen in nullo differant, sequitur, ut colores apparentes ad-
sint, tantum requiri lumen, quod tamen falsum est: requiritur
enim etiam color illius subjecti; in quod lumen spargitur. 2. lu-
men nunquam per se, ut objectum, videtur: perspicuum namq;
per se est invisibile. Arist. lib. 2. de anima c. 7. T. 68. Color autem
apparens omnino ut QVOD (uti loquuntur) seu ut objectum vi-
detur. Rectè ergo color apparens & lumen in aliquo differen-
tia, statuuntur. Ratio † Conimb. nos non movet: concludit ³
enim illa tantum hoc, quod lumen, ut colores illi apparentes, in
sensus visus incurrant, requiratur, proinde q; illos secundum su-
am naturam totaliter à lumine dependere, & nihil aliud esse il-
los, quam idola verum colorum, ob luminis diversum colorem
apparentia, quod nos libenter cum Arist. lib. citato T. 73. conce-
dimus, nihilq; officit discrimini, superiori distinctione, adsigna-
to. Et hæc, hæc de questione sufficiant properamus ad aliam.

QUÆSTIO VII.

An quinque sint habitus mentis?

Dicam † hic scribunt Aristoteli ejus obrectatores, mun- ⁴
di novatores, quod hos distinxit habitus. Nos † tamen

B 3

bre-

brevitatis amore unicam hanc ponamus rationem pro verissima
hac Aristotelis sententia. Intellectus versatur vel circa contin-
gentia vel circa necessaria. Necessaria autem sunt in triplici
differentia, vel enim sunt ipsa principia & eorum habitus, quo
cognoscuntur, dicitur Intelligentia: vel sunt conclusiones, quae
ex principijs deducuntur & harum notitia dicitur Scientia:
vel sunt principia, cum conclusionibus conjuncta & gignunt sa-
pientiam. Contingentia sunt duplicia, alia enim sunt extra
hominem posita & tantum à fortuna & casu pendent & illa huc
non pertinent; alia autem sunt, quae ab hominibus tantum fieri
possunt, sunt q̄ iterum duplicis generis, alia enim consistunt tan-
tum in actione, & habitus eorum dicitur Prudentia: alia ve-
ro in effectione operis alicujus, cognitio horum vocatur ars. Ma-
gister in comment. in Eth. Arist. lib. 6. c. 2.

QVÆSTIO VIII.

Intelligentia an sit, & quid sit?

¶ Duas habet hæc questio partes. Prior, quod, sc. talis
detur habitus, cum apud omnes sane mentis Philosophos in-
confesso est, tum nos has adferimus rationes. 1. Si non datur ta-
lis primorum principiorum cognitio, nullius scientiam adsequi
poterimus. Primis enim ignoratis nihil scimus. Picc. grad. 5.
c. 17. Deinde Deus & natura nihil faciunt frustra Arist. lib. 1.
de cælo c. 4. T. 34. lib. 3. de anim. c. 12. T. 16. Scal. exer. 6. g. sect. 1.
Homo autem à Deo & natura mente præditus, cui tanquam ob-
jecta, respondeant prima principia, necessario ergo danda erit
virtus mentis talia versans, quæ est Intelligentia, quæ si ho-
minem privaveris, non ei mentem sed amentem relinquens. Pro-
batum ¶ dedimus quod sit, quid igitur sit porro queritur. Do-
cet hoc Philosophus lib. 6. Eth. c. 6. inquiens, Intelligentia
est primorum principiorum cognitio. Eo enim usq̄ in
indagine veri progressi sunt lumine natura illustrati viri, donec
ad pri-

ad primas deveniunt causas, quas cum demonstrare non possent
publico q. edicto in scholis & synodis suis statuerunt, cujuslibet
scientia, primis principijs, utpote in demonstrabilibus esse cre-
dendum. Vnde etiam narum videtur illud: contra negati-
tem principia non est disputandum; Eanamq. demon-
stratione semper notiora sunt, eorumq. non est scientia. Arist.
2. post. c. 18, 1. top. c. 1.

QVÆSTIO IX.

Quid sit sapientia?

Varijs † modis sumitur vocabulum Sapientia, nos
duorum potissimum hic mentionem faciemus, 1. Sumitur enim
vel particulariter & significat certam alicujus artis perfectam
cognitionem: de qua in presentia non agimus: vel sumitur uni-
versaliter, tuncq. omnium disciplinarum & scientiarum perfe-
ctam denotat notitiam, in qua significatione nos hic definimus
eam cum Arist. lib. 6. Eth. c. 7. Cognitionem rerum hono-
ratissimarum & præstantissimarum. Sex † autem hujus
virtutis numerat condiciones Arist. a. Metap. c. 2. optimè ejus
naturam explicantes. I. est, Omnia scire, non quidem singula-
tim & quoad individua, sed quoad primos fontes, id est, quoad
primarum causarum & principiorum cognitionem. II. Versari
circa difficilia. III. Habere cognitionem certissimam. IV. Ma-
ximam ad docendum habere aptitudinem. V. Non propter ali-
ud, sed propter se appeti. VI. Alijs præesse. Font. lib. 1. Metap.
c. 2. Soar. tom. 1. disput. 1. sect. 5. distin. B. & seqq. Picc. grad. s. c.
20. & 21. Casus in speculo morali lib. 6. c. 7. Magirus in comm.
in Eth. Arist. lib. 6. c. 7. Et hæc breviter de sapientia dicta sunt.

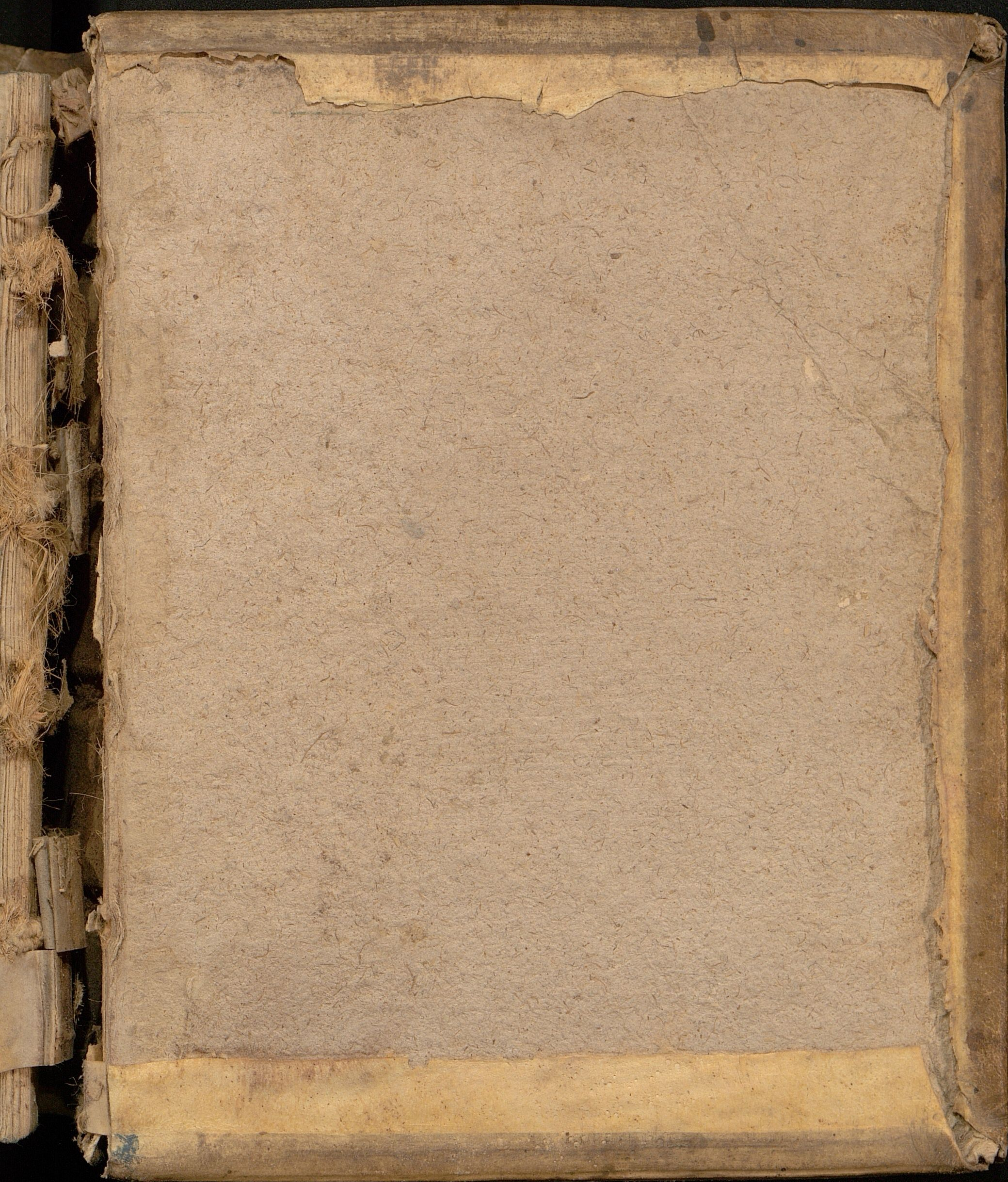
QVÆSTIO X.

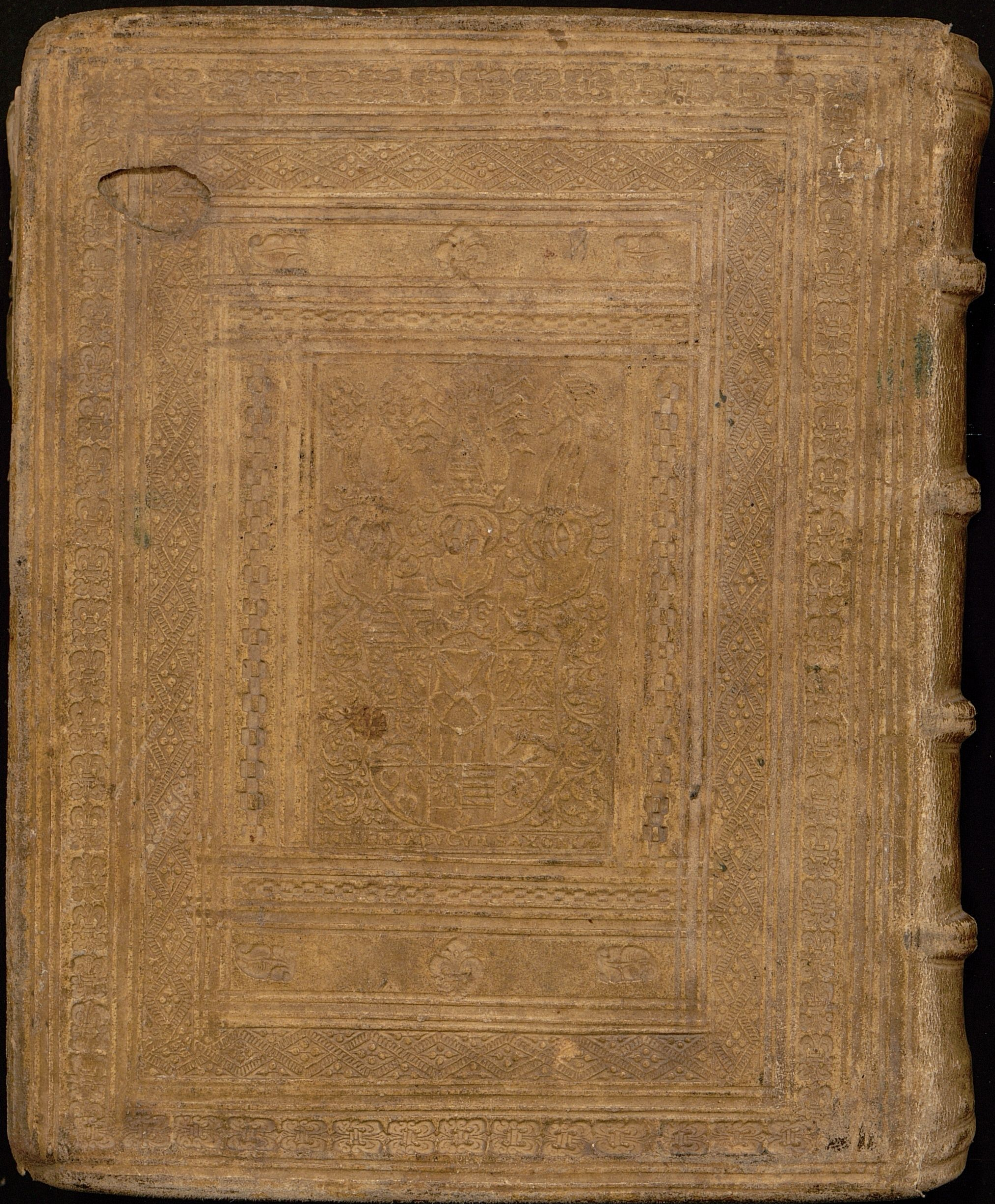
An delatores constituendi in Republica?

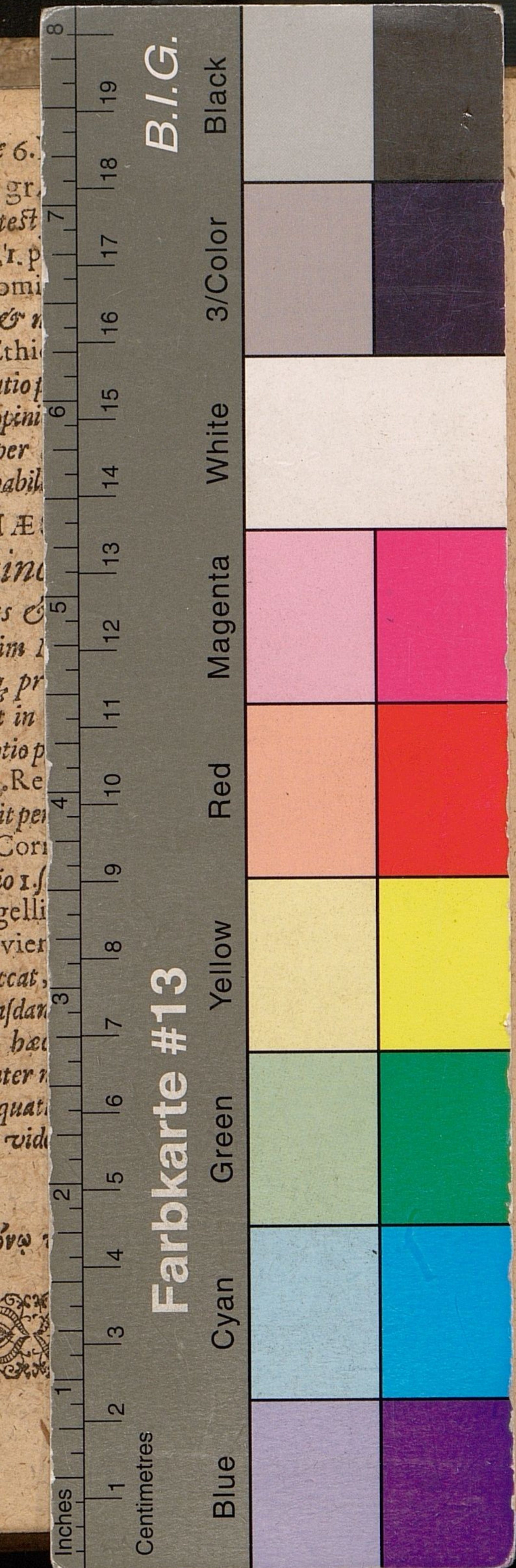
Tyrannorum † hoc esse proprium judicat Arist. 5. pol. c. 11. 1.
Neque id injuria. Delatores quippe publico exitio repletos,
& pæ-

Et pœnis nunquam satis coercitos testatur Tacitus lib. 4. anal.
Invisissimos namq; reddit hoc hominum genus principes seu po-
tius tyrannos opera ipsorum utentes Plutarchus de curiosit.
2 Vnde et etiam illos laudatissimi imperatores Vespasianus & Ti-
tus, veluti publico exitio destinatos, adeo insectati sunt & pro-
secuti odio, ut flagellis cœsos per amphitheatri arenam spectan-
dos ducerent. Alex. ab Alexan. lib. 4. genial. dierum. c. 22. Vn-
de maximas agit gratias Imperatori suo Trajano, quod ipsos su-
stulerit Plinius secundus de paneg. Nos et tamen distin-
3 guendum putamus, inter statum Reip. forte an enim injusta se-
ditionis est suspicio. Cas. in sphæ. civ. lib. 5. c. 11. Vbi sagaci hac via
latus à domesticis hostibus munire, hoc est, locum aliquem dela-
toribus concedere poterit, certis tamen adhibitis cautelis. I. Ut
aures quidem prabeat omnibus, non verò fidem. Lips. 4. pol. c.
10. II. Ut quidē audiat nō tamen auscultet. III. Ut audita acriter
examinet, sibiq; persuasum habeat, credulitatem deceptionum
matrem esse. IV. ut in his omnibus caute procedat, cum vulgus
agerrimè credat, insidias principi factas. Vix enim principibus
de conjuratione etiam comperta creditur, nisi occisis, Sueton. in
Dom. c. 21. V. ut rei sive causse, qua defertur, itemq; verborum
circumstantias accurate perponderet. Si caussa est levis & ver-
ba tantum arguuntur vel per ludibrium vel per iram, vel inter
pocula, temere jacta in principem, ea spernat: si enim linguas ho-
minum interdicto allegaverit eo intemperantius loquentur,
AntiMach. lib. 1. The. 2. VI. Ut de latorum nomina ante vel post judi-
cium prodat, ne quis calumnia circumventus judicetur. Bodin. lib. 5.
de Rep. c. 3. Et hic in mentem sibi re-vocet factum Antonij Pij qui dela-
tores si non probarent, capitali pœna adficiēbat, si probarent ob lato præ-
mio dimittebat in fames. Alexan. ab Alex. lib. 4. genial. dier. ca. citato.
Hæc et utut sint, felicior tamen ea est Respub. majorq; est fortuna regis si
4 subditi non illum, sed illi timeant. Male namq; terrore acquiritur ve-
neratio, longeq; valentior amor ad obtinendum, quod velis, quàm timor.
Plinius secundus lib. 8. epistol. epist. ult. Quem enim metuunt, oderūt,
quem quisq; odit, perijisse expetit. Cic. li. 2. off.

F I N I S.

DISPUTATIO X.
Centuriæ Quartæ

QUÆSTIONUM
ILLUSTRIUM PHI-
LOSOPHICARUM

In Inclitâ VVitebergensi Academiâ

Proposita
PRÆSIDE

M. Jacobo Martini

Logices Profefs. Publ.

RESPONDENTE

FRIDERICO LENTIO

VVitebergensi,

*Ad diem 16. April. horis à 6. matuti-
nis in auditorio collegij veteris.*

WITEBERGÆ,
Excudebat Martinus Henckelius,
Sumptibus Pauli Helvvigij Bibliop. Anno

M. DC. VIII.

